

Izhaja vsak torek in soboto ob 4. uri popoludne. Ako pade na ta dneva praznik izide dan prej ob 6. zvečer. Stane po pošti prejemali ali v Gorici na dom pošiljanje celoletno 10 K, polletno 5 K in detrijetno 2,50 K. Prodaja sevgorici v tobakarnah Schwarz & Šolskih ulicah Jellersitz v Nunskeh ulicah in Leban na Verdijevem tekalnišču po 8 vin.

GORICA

Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Bavčar.

Tiskal „Narodna tiskarna“ (odgov. L. Lukežič).

Govor državnega posl. Fon-a

v državnem zboru 3. decembra.

(Po stenografskem zapisniku).

Poslanec Fon govori slovensko in nadaljuje nemško:

„V Gorici vzdržuje država te - le učne zavode: c. kr. višjo gimnazijo in realko žensko učiteljišče, deško in dekliško vadnico.

Na prvih dveh zavodih predava se skoraj izključno v nemškem jeziku, dasi jih obiskuje le neznatno število dijakov nemške narodnosti; na vadnicah pričenja se s poukom nemščine že v drugem šolskem mesecu; že v prvem polletju prepušča se nemščini šest ur na teden, maternemu jeziku le osem ur; v tretjem razredu izgine materinščina kakor poučni jezik in se poučuje samo še kakor predmet — menda — štiri ure na teden. Zato je popolnoma izključeno, da bi si mogel otrok prisvojiti materni jezik, in vendar je materni jezik naravna podlaga zdrave vzgoje: samo na njem temelji — kar se priznava povsod in pri vseh narodih — zdrav in sistematičen razvoj duševnih sil otroškega duha.

Dočim bi pa še razumel, da se daje prostora pouku nemščine — če tudi ne toliko kolikor dosedaj — na deški vadnici, mi je povsem nerazumljivo, zakaj se poučuje toliko nemščine na dekliški vadnici.

Deška vadnica je nekakša pripravnica za srednje šole, ki ima — kakor rečeno — nemški kakor poučni jezik; radi tega in dokler trpe te razmere na srednjih šolah, si morajo prisvojiti učenci deške vadnice znanje nemškega jezika.

Vsa drugača paje stvar na dekliški vadnici; prosim, da si predočite dejstvo, da imamo v naši deželi odino le žensko učiteljišče kakor višji učni zavod za deklice; radi tega se največ deklic borj, da si pridobije prostor na tej šoli, dasi je strokovna šola.

Toda na tem zavodu se do četrtega tečaja sploh ne predava nemško, ampak slovensko. Vprašam sedaj: iz katerega pampetnega razloga so se morali otroci na dekliški vadnici učiti toliko nemščine? Ali se ne imenuje to po eni strani brezmiseln zapravljanje čass, po drugi strani pa brezporebno in brezsmotreno trpinčenje mladih stvaric?

Kajti s samim znanjem nemščine se pri nas ne pride daleč!

Pomanjkljivo znanje materinščine se pa poznej na učiteljišči le težko odpravi in jaz smem tukaj trditi — žalibog, ne da bi se bal ugovora, da je le malo učiteljic, ki bi obvladale popolnoma lastni materini jezik. Ta nedostatnost pa upliva kakor strup na vse naše izobraževanje, ker se njen učinek prikaže zopet na dan v ljudski šoli.

Široki prostor, ki je odmerjen nemščini na vadnicah, ima čisto naravno posledico, da se mora zanemarjati materinščino in realne predmete tako, da prinaša vadniški učenec ob svojem vstopu v srednjo šolo — bodisi gimnazij ali realka — končaj najelementarnejše pojme o realijah in kako prekorno znanje materinščine in žalibog je le preveč razumljivo, ako tožijo profesorji na goriških srednjih šolah, da so vadniški učenci pomanjkljivo izobraženi.

Nič bolje pa si ni učenec, ako se napoti v srednje šole skozi ljudsko šolo.

Na ljudski šoli se namreč pri nas ne poučuje nemščine. Da si kolikor toliko prisvoji ta jezik, mora učenec po dovršeni ljudski šoli obiskovati vsaj še pripravnico, ki naj mu vtepe nekoliko znanja nemščine; vsled tega se mora podati vsaj jedno leto v mesto, mora zgubiti jedno leto, in kaj pomenja jedno zgubljeno leto za dijaka in za njegove redno ne bogate stariše, je pač vsakomur jasno.

Slovenski dijak vstopi toraj v srednje šole z več ali manj pomanjkljivim znanjem nemškega pončnega jezika, večkrat tudi maternega jezika in z nezaobdstnim znanjem realnih predmetov.

Kako si je mogoče misliti, vprašam, da si ob takih odnošajih naša mladina prisvoji vso učno snov, kojo se jej predava v tujem jeziku? Kako je mogoče, da ima dijak na predmetih ono veselje, ki naj ga vlači h knjigi in k predmetu samemu? Ali ni velika nevarnost, da se marljiv dijak, koji pa ne razume in ne more razumeti učitelja, uči le mehanično in da samo na pamet recitira materije, katere bi moral popolnoma razumeti?

Vže iz teh priprostih in — kakor mislim — prepričevalnih razmišljevanj, ne glede na narodne ozire, ki so pri vsem nroču etično utemeljeni, proizhaja jasno, kako opravičena je naša skozi desetletja vedno zopet ponovljena zahteva, da se goriške srednje šole ponarodijo in, v zvezi s tem — da se korenito prenovijo vadnice, da bo pouk odgovarjal načelom pametne pedagogike. — (Jako dobro!)

Ampak k temu prihaja še nekaj:

V prejšnjih letih se je predavalo od nekajh profesorjev na najnižjih razrodih goriške gimnazije v slovenskem jeziku: pouk se je vršil izbornno, vspehi so bili skozi in skozi zadovoljivi. Kasneje se je to postopanje vstavilo; vendar pa je še ostalo nekaj profesorjev, ki so imeli gorko srce za dijake, ki so večinoma poznali jezik mladine in so jez pomagali preko težkočne nemščine, dobro vedoci, da je jezik samo sredstvo, da se ljudje mej seboj razumevajo.

Odtlej pa so se stvari korenito premstile: dijaki se niti več ne uvrašajo v paralelne razrede po narodnosti, ampak brez izbere — menda po alfabetu.

Razlog je jasen — konjsko kopito preočitno!

Razun tega prihajo k nam suplenti in profesorji iz nemških krajev, ki mislijo, da smejo zahtevati od naših srednješolcev ravno toliko, kolikor v krajih, kjer se govori in poučuje samo nemško.

Očitalo se je celo v listih nekaterim teh gospodov — rečem, da so moj nem. profesorji tudi spoštovanja vredni in povsem nepristrankiščolniki — da, ker so vzgojeni v nemškonacionalnem vzdušju, iz šovinističnih razlogov ne prav postopajo napram slovenskim dijakom. Za to pa nimam dokazov in nočem tega očitanja tukaj vzdrževati; zahtevam pa v imenu naše stranke, da visoka vlada pošlje k nam samo takošne profesorje, ki temeljito poznajo naše razmere in so veči jezika mladine, ki jim je povzjens.

Vže v pretečenih zasedanjih sem opozarjal visoko vlado na nedostatnosti, ki vladajo na goriških srednjih šolah, zato jih tukaj ne bom ponavljal.

Obrniti pa se moram na vlado z resnim opominom, da se otrese vpliva

nemških poslancev in da naredi enkrat konec sramotnim odnošajem, po katerih vladajo v naših deželah izvestni nemški poslanci, ne pa naučna vprava. Primorje pripada Primorcem in naši zavodi in uradi naj ne bodo preskrbovalnice za tujece. (Živahnopritrjevanje). To podčrtam prav posebno radi tega, ker naša mladina izgubava vsled vedenega priseljevanja iz drugih dežel vse upanje, da si dobri kedaj v svojej domovini nameščenje, katerega si drugod priboriti ne more. Nočem trditi, da se z našo mladino navlač tako ravna, da bi se jej vzelo pogum in da bi se jo odstrailo od učenja, toda prokleto podobno je temu.

Kaj pa neki pomenjajo izvestni provizorji? Provizorij v deženem šolskem nadzorništvu, v vodstvu realke, na stolici za klasično filologijo! Zakaj se zadnji dve mesti sploh nista razpisali? Ali pa nimamo morda gospodov, ki bi ta mesta zavzemali? Je pač nov sistem, namen je stari, samo, da se je postal nekoliko previdnejši. Vsekako budem stali na straži!

Stara naša zahteva je nadalje premeščenje slovenskih tečajev koprskega učiteljišča v Gorico. To nam je vrla vže davno obljudila in, kakor marsikaj drugega — ne izpolnila.

V resnici je skrajni čas, da prideva zavod proč iz Kopra. Prostori v pritličju so vlažni, temni, leže pod višino ceste in so bolj podobni kletem nego šolskim sobam (Čujte, čujte!). četrt metra pod podom leži voda (čujte) ali pa celo človeške kosti! Poslopje je bilo namreč nikoč samosten. Vse je tako protizdravstveno, da bi okrajni glavar bil moral zavod vže davno zapreti. Stoji dejstvo, da prihaja na vsakega dijaka 50 in več absenc na semester. Najbolj razširjene bolezni so revmatizem, pljučne in črevne bolezni kakor posledica nezdravih prostorov.

Prosim voditelja naučnega ministervstva, naj si da o tem poročati, ako mu rasmere niso znane.

Zavod pa se mora premestiti v Gorico, ker mi Slovenci ne moremo dopustiti, da se vsgajajo naši bodoči učitelji v vseh.

Sicer pa vprašam, kje naj dobi 140-150 ljudi izven Gorice stanovanja? Jaz ne poznam nikjer na Goriškem take vasi ali takega trga.

Izjavljam toraj, da stoji naša stranka vedno in trdno na stališči, priznanem tudi po visoki vladi, da se morajo premestiti slovenski tečaji v Gorico.

Spominjam pri tej priliki na dejstvo, da se je nahajal ta zavod pred 30 leti v Gorici in da je celo goriški župan ugovarjal, ko se je tedaj odredilo premeščenje zavoda v Koper! (Čujte, čujte!).

Sodim zato, da so sedanju odporu italijanskih poslancev krivi samo oziri na šovinizem nekaterih kričačev v Gorici.

Mej tem pa je postal aktuelno tudi vprašanje vstanovitve italijanskega vseučilišča ali vsaj pravne fakultete.

Mari mislijo gospodi res, da dobé takošen zavod brez našega privoljenja? In kako naj mi glasujemo za italijansko fakulteto v smislu italijanskih želja, ako se Italijani tako obnašajo napram nam, kakor še zadnjič o priliki demonstracij na jugu? „Fora i ščavi! abbasso i ščavi!“ so kričali, kakor poročajo listi. Na tak način se naših glasov ne pridobi! Jaz sem mislil, da so nemški in ne naši

Uredništvo in upravnštvo se nahaja v „Narodni tiskarni“, ulica Vetturini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnine pa na upravnštvo „Gorice“. Oglasi se računijo po petivrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 16 vin., 2-krat po 12 vin., 3-krat po 10 vin. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

dijaki tukaj na Donaju pretepli italijanske dijake ter jih pometali iz avle in sem menil, da se morajo vendar Italijani spominjati, da naši poslanci v goriškem deželnem zboru že več nego 30 let vedno skupno z Italijani zahtevajo vstanovitev italijanske univerze. Končno je pa vse to stvar trenutnega razpoloženja in mi se po tem ne damo odvriti od naših nazorov. Mi presojamo vprašanje iz čisto drugega stališča. Ker je pa stvar že postala aktuelna, imam nalogu oddati v imenu „Narodne zvezde“ tole izjavo: (Čujte, čujte!)

V vprašanju italijanskega vseučilišča stojimo na stališči, da se mora zadostiti kulturnim potrebam vsakega naroda. (Jako dobro!) Zato nismo sovražni temu, da se zadosti vseučiliščnim potrebam italijanskega naroda. Mi zahtevamo pa, da, ako se namerava vstanoviti v Avstriji italijansko vseučilišče, se istočasno in vsporedno zadosti tudi istim potrebam Jugoslovanov (pritrjevanje!) in sicer tako, da se vstanovi slovensko vseučilišče v Ljubljani in da se monstrificirajo na zagrebški univerzi poleženi izpit in pridobljeni akademični gradi. (Odobravanje!)

Brezpogojno pa odklanja vsa združena jugoslovanska delegacija v državnem zboru Trst kakor mesto, kjer bi se imela nastaniti bodoča italijanska visoka šola, in se protistavi v vsakemu takemu poskusu z vsemi sredstvi, ki so je na razpolago.

Po našem mnenju pa nimajo Italijani niti povoda se pritoževati čez zanemarjenje na kulturnem polju; v tem pogledu opozarjam samo na vedenje Italijanov nasproti najprimitivnejšim kulturnim zahtevam Slovencev in Hrvatov.

Pri tej priliki bi bil rad kaj več govoril o naših odnošajih nasproti Italijanom in o izvestnih, na dnevnem redu stojecih javnih pojavih, katere imenuje gospod poslanec goriškega mesta jako evfemistično „izrazi mučene duše italijanskega naroda“, toda opustim to, ker nočem zbuditi misli, kakor da hočemo delati zapreke naši vrnani politiki. Morda se ponudi v to druga prilika,

Nekaj pa bi želel tukaj povzeti: Splošno se sedaj pravi in skoraj v vsakem listu se čita, da je bil neopravičljiv pogrešek, da se ni vže davno izpolnilo želja Italijanov v vseučiliščem vprašanju; pravi se, da bi se bilo moralno dati Italijanom možnost, da smatrajo Avstrijo za svojo domovino, zato da ne uganjajo centrifugalne politike.

To je gotovo resnično in je samo obžalovati, da si pustijo naše vlade vse le izviti in iztrgati. Koliko trpi vsled tega državna avtoriteta, to vidimo povsod in vlada ima najmanj razloga, da je razjarjena, ako je sedaj Italijani vseučilišče — če smem tako reči — izrevolvrajo. (Veselost.)

Mimogrede pa bi vendar hotel govoriti o izjavi ministerskega predsednika povodom streljanja na tukajšnji univerzi, kateri je glasom poročil listov obljubil najstrožje kaznovanje krivev. Kaj enakega se je ob drugih prilikah izjavilo od strani ministrov tudi proti nam Slovencem in radi tega si dovoljujem gospoda ministra predsednika opozoriti, da se po zakonu, ki je še vedno v veljavi, nima kaznovati nobenega kaznjivega dejanja najstrožje ampak samo po postavi; sicer mu ne pristoja vrhovna pravica v vodstvu, in vplivanje vpravnih oblastev n

sodnike je strogo prepovedano. (Odobranje). S kakšnimi občutki naj stopi mladenič pred sodnijo, ako je zvedel iz takih ust, da ne dobi postavne kazni, ampak višjo samo radi tega, ker je bilo njegovo dejanje naperjeno proti Nemcem. Zagotavljam sicer, da take izjave napravljajo v sodniških krogih najmučnejši vtis, ker se vsled njih vtigne zbuditi sum na nepristranosti sodnikov, kateri nočemo, da se vzbudi.

To pa le mimogrede!

Torej Italijane se hoče sedaj spraviti do zvesti, da so v Avstriji doma in sicer se jim hoče to zvesti s tem vcepiti, da se jim da pravno fakulteto. Da bi le imela ta vespeh!

Toda kaj pa z nami Slovenci na Goriškem in s Slovenci sploh? Mi smemo trditi, da nimamo v goriškem mestu niti jedne ljudske šole, dasi obiskuje naše zasebne šole čez tisoč otrok (Čuje!) mi nimamo nobene trgovske, nobene obrtne šole, nobenega višjega zavoda za deklince, nobene srednje šole, ne realke ne gimnazije — o vseučilišču slovenskem niti govora!

In vendar imamo dvetretjinsko večino v deželi in več nego tretjino prebivalcev v Gorici.

Kako naj se mi čutimo doma v tej državi?

Ali pa je treba, da postanemo ne-patriotični, da zgrabimo za revolverje zato, da se bo ozir jemalo na naše opravičene želje?

Apeliram prav gorko na visoko vlado, da se vendar že enkrat zave svoje dolžnosti, da nam deli pravico in da uvažuje resnost časov, da skaže nam svojo naklonjenost z dejanji.

Kajti lepib besedij imamo zares, že zadosti. Visoka vlada je izdelala zelo lep — dasi še vedno pomanjkljiv načrt za gospodarsko povzdroga naše dežele. Nisem tako neskromen, da bi mislila, da bodo v kratkem kaj videli. O tem nas žalostno poduče pritožbe, katere so naši jako častiti tovariši iz Dalmacije tukaj prednašali. To pa vidim tudi sam, ker, vkljub obljubi da dobimo 35 novih pošt, še vedno niso vstanovljeni poštni uradi v Volčjedragi, v Opatjemselu in Štanjelu, kakor tudi je ni niti izdelan načrt za vrvnavo Vipave in sicer samo radi tega ne, ker vlada noče zato dati svojega inženirja, ki je po vrhu sedaj brez dela. Elin, kar dobiva nekaj oblike je vstanova brzjavne postaje v Kojskem. Jaz pa sodim, da s par brzjavnih drogov od Kozane do Kojskega še ne reši pretečega gospodarskega pogina.

Med tem se pa vrvnavava Soča v Furlaniji!

Jasno je, da te zgradbe veljajo veliko denarja. Jaz sem tako radoveden, da vprašam, od kod pa prihaja prav za prav ta denar? Brzčas ne bo fiksna ideja, ako mislim, da bo skušala vlada po starih izgledih najpoprej Furlan ne povzdrigniti, in da nam prepusti, da kje obtičimo.

Saj mi smo patriotični!

Jaz pravim: vlada naj da Furlanom, kar zahtevajo, naj se smeje italijansko solnce nad osrečeno Furlanijo, ampak naj se nam ne smeje. (Veselost). Zahtevam pa, da se takoj prične vrvnavati Vipavo in Branico. Vipava odnaša vsako leto veliko množino rodovitne zemlje, ki je za gospodarstvo nepovračljivo zgubljena; Branica je napravila letos, ko je izstopila grozno škodo; ceni se jo na 400.000 K; tudi Vipava je povzročila nesrečo in za to škodo je soodgovorno železniško ministerstvo, ker je opustilo ob grajenju nove železnice vodovje vsaj deloma vrvnati, da bi preprečilo poplav, ki se je lahko naprej pričakoval.

Ravno tako polagam vladi toplo na srce, da preskrbi briške in banjske kraje s pitno vodo; nepopisno je, kaj morajo ljudje vsled pomanjkananja vode trpeti. Dogaja se, kakor na Krasu, da morajo včasih ure in ure daleč hoditi, pogosto v pekočem solncu, do bližnje reke, da zajmejo vodo potrebno za ljudi in živino. Kako diši taka voda doma, si lahko mislite, za ljudi gotovo ni užitna.

Ne morem tukaj navesti vseh želja svojih volilcev; mislim tudi, da to sploh ni potrebna, ker vsa jih s častitim tovarišem gosp. dr. Gregorčičem vladci vše pismeno naznanih; vendar smatram za svojo dolžnost, da opozorim prav posebno na to-le, namreč na cesto Golobrdo-Britof, Barbana-Fleana-Medana, Karnica-Šempas in na kolonsko bedo.

Moral bi sedaj občutno opisati žalostne razmere naših kolonov; toda ta dolžnost mi je odvzetna, ker ima visoka zbornica pred seboj poročilo g. dvornega svetnika Schullerna-a, kojega je poslalo poljedelsko ministerstvo, da prouči kolonat. To poročilo potrjuje skozi in skozi, kar sem navedel v svojej lanski interpellaciji. Koloni mojega volilnega okraja bodo gosp. poročevalcu posebno hvaležni, ker jih pohvali, „da so na splošno pridni in varčni“. Gotovo mu je tudi pritrditi, ko izrazi mnenje, „da vsako zboljšanje njihovega stanja vrdi brezvomno mej njimi vladajoči patriotizem in da bistveno povzdigne mej njimi veselje do dela“.

Tej kako resnični pripombi bi hotel dostaviti: Res je! Naše ljudstvo je skozi in skozi zvesto cesarju in državi, ampak ravno, ker je, ne more razumeti, zakaj vlada zanje tako malo stori. Naši koloni menijo, da so zasluzili večje spoštovanje svojih opravičenih želj in da bi morala vlada, ako razume lastni interes, pričeti v njihovo korist z večjo pomočno akcijo.

Gospoda! Prosim, da ne pozabite, da prebivamo ob meji države in da smo vsled tega predstraže Avstrije. Vladina dolžnost bi bila, da skrbi pred vsem za to, da ima ob meji zadovoljno prebivalstvo, ki si je v sesti, da, ker vlada ugodi potrebam, spada k državi in da dobiva svojo rešitev v tem spojenju z državo. Ne morem pa trditi, da bi bila država svojo dolžnost izpolnila; videti je sicer, kakor bi se hotela poboljšati, toda zdi se mi, da smo daleč do vresničenja. Ako pa je kje potrebna nujna pomoč, je potrebna tukaj. Z dilatornimi in nezadostnimi sredstvi se tej mizeriji ne pride v okom, treba, da se stvari korenito premene!

Precsnovani predlogi, ki jih stavlja g. poročevalc na 12. in 13. strani so gotovo hvalevredni, brezpogočno je odobravati odpravitev robot.

Ampak vsi ti predlogi, izvzemši jednega, se ne morejo drugače uveljaviti kakor potom zakona.

In, gospoda, ne varajmo se: ta visoka zbornica pusti preteči še mnogo časa, preden prinese zakon, ki ga nismo še v predlogu, kolonom srčno zaželeno pomoč. (Olobravje).

Med tem vlada beda naprej, potreba in nezadovoljnost raste vedno bolj in neodvracična posledica tega bo, da začne ginevati patriotično mišljenje v naših krajih.

Po mojem mnenju se da tej bedi v okom priti, da se kolonsko zemljo premeni v malo lastniško posest. (Zelo resnično!)

Na to sredstvo sicer namiguje „poročilo“, ampak zdrkne črezenj iz tako razumljivega razloga, ker se namreč ne sme zahtevati denarne pomoči od vlade! Drugače se pa vprašanja ne da reči.

Jaz si stvar tako predstavljam: Kolonom gre slabo, ampak istotako tožjo gospodarji, da jim posestvo tudi ob dobroih letinah malo vrže. Ako je tako, potem se lahko dobre posestniki, ki so voljni — o vporabi prisilnih sredstev ne sme biti gorova — prodati kolonom svoj svet po primerni ceni. Nač kolon pa je navadno vbožen, gospodar torej nima jamstva, da dobi od njega kupnine. Menim toraj, da bi morala država v tacih slučajih dati brezobrestna posojila, ki bi se amortizirala v daljnih obrokih. Da se pa prepreči, da osvobodjeni kolon vsled zadržanja propade in da postane zopet kolon koga drugega, treba je najti mejo, črez katero bi se zemlja ne smela hipotekarno obrestovati. (Zelo res!) Mislim, da ta razmotrivanja nimajo nikakor značaja „katastrofalnega preobrata“, ampak

da se dajo jako dobro vresničti, seveda samo s pomočjo drža vnega denarja. Toda kdor hoče pomagati, — se ne sme sa mo platonično držati.

Končno bi to akcijo lahko prevzeli naši denarni zavodi, samo bi jih morala vlada tako podpirati, da se zaveže jim povrniti morebitno zgubo.

Ako ima pa vlada namen predložiti visoki zbornici zakonski načrt v svrbo preosnove kolonskih razmer, tukaj to kmalu storiti, a pri tem ne pozabiti na to le:

Vstanoviti treba komisijo, ki poravnava prepire mej koloni in gospodarji.

Ta komisija naj bi imela pravico razsoditi brez priziva posebno one spore, kjer gre za povrnitev poboljšanj.

Ne sme se namreč tukaj prezreti, da so koloni najrevnejši ljudje, ki se le fežko odločijo za pravdo z bogatejšim posestnikom, in ki se morajo odpovedati svojej pravici, ker nimajo denarja, da bi si najeli pravnega zastopnika. Po drugej strani gre v tacih slučajih za priprosta pravna vprašanja, pogosto za pravne načade in največkrat samo za quantum odškodnine, torej za vprašanja, ki reši deželna komisija veliko lažje, zanesljiveje in ceneje nego sodnja. (Tako je!)

Iz lastne skrbiške kakor sodnik morem pričati, da nimajo takšne pravde nobenega zanimanja za sodnika, ker zahtevajo od njega le redko in malo juridičnega značaja.

Prchajam na vprašanje cest in omenjam, da ima vlada vše v rokah natančen načrt vseh pri nas potrebnih cest: tehnične moći pa, s katerimi razpolaga, so tako neznanne, da ni misliti na resno izvršitev teh problemov, ako se ne pomnoži izdatno inženierskega osobja. Neobhodno potrebno je potem tudi, da se za projektiranje in izvršitev zgrajeb vstavovi centrali, ki bi, neodvisno od okrajnih oblastev, se bavila edino le s to nalogo. Ampak še na jedno nevarnost bi opozoril, ki preti našemu cestnemu programu: Vlada namerava prispevati k večemu s 60% vključnega potreška; troški za zgradbo cest samo na Kanalskem pa znašajo par milijonov kron! 40% prispevka dežele in intaresentov so pa tako ogromne svote, da se jih po mojem mnenju ne bo moglo dobiti. Ako noče vlada, da pade ves tozadnji načrt v vodo, mora brezpogočno površiti državni prispevek, kakor prispeva za cesto Golobrdo-Britof, Vrhovlje-Kambreško z 80% potrebščine.

Kdo pa naj plača 40.000 za cesto Kamnica-Šempas? Prosim v tem pogledu visoko vlado, da določeni prispevek povrači, ker bi se sicer projekt moral izjaviliti.

Primoimenovani dve cesti se je začelo delati že pred leti. Dočim se pa sedaj nadaljuje zgradba gorenje ceste, vstavilo se je popolnoma delo na cesti v idrijski dolini iz neznanih ali vsaj iz nerazumljivih razlogov. Dograjena je cesta približno dva kilometra; ta del ceste ne združuje nobene vasi z drugo, niti ne z osamljeno hišo. Po prvem kilometru se še vidijo sledovi porabe, ostanki je popolnoma zapuščen. Na vsej cesti raste travja in robide samotarijo tam; nekoliko odrivačev gleda otočno in zavistno na nasprotni breg Idrije, kjer se vije na italijanski zemlji, samo par metrov oddaljeno, vzorno vzdrževana cesta; sredi naše ceste se vzdiguje že par metrov visoko drevo kakor vidno znamenje nemarnosti naše vlade. (Veselost!)

Kakočne so pa razmtere v idrijski dolini? Dežela je rodovitna, prebivalstvo pridno in delavno, toda je — človek bi ne veroval — popolnoma ločeno od države. Tam ni nobene vozne ceste, ki bi vezala deželo z soško dolino ali pa s Krminom.

Ljudje morajo, ako hočejo svoje pridelke prodati v Avstriji, iti v Italijo čez Idrijo, — če stanje vode to sploh dopusti, ker tudi mostov ni — morajo, prišči na italijansko cesto plačati visoko pristojbino in morajo potem voziti ure in ure, dokler dospo pri Golemburdu

zopet v Avstrijo. Razun tega morsko re pustiti spremplati po vsej italijanski cesti po italijanskem finančarju, kojemu morajo zopet plačevati predpisano pristojbino — mislim za zgubo času. Ampak ta organ ni vedno pri roki, ker mora izpolnjevati vendar še druge službene dolžnosti; iz tega prihaja, da morajo naši ljudje čakati nanj včasih po več ur in tako zgubljati svoj dragi čas.

To so vnebovpijoče razmere, ki zahtevajo takojšnje remedure.

Naše cesarju zvesto prebivalstvo pa zaškravajo in zasmehujejo Italijani, da bode namreč čakalo na večne čase do gotovljene ceste.

Ako so pa razmtere v dolini Idrije obupne, niso manj žalostne na cesti — ako se sme imenovati cesta ilovita zemlja potrošena z debelimi kamni — Barbana-Fleana-Medana. Ako je ta — recimo toraj — cesta po dežju zmočena, ne more noben voz čez, človek pa hodi po njej samo v največji nevarnosti, da mu čevlj obtiče v globokem blatu. Tudi tukaj je nujna pomoč potrebna.

Visoka zbornica! Prosim oproščenja, da prav za prav nisem govoril o novjnosti budgetnega provizorija, ampak govorili, sem o teh stavah, ker so same na sebi najne; moral sem jih omeniti, ker niso drugi prilike o njih takaj govoriti; moral sem to omeniti, da sem opozoril še enkrat vlado, da so pri nas ljudje, ki morajo naravnost stradati.

Razmtere v teh legah so dospele tako daleč, da je prebivalstvo obupano in da začenja zgubljati zaupanje v boljšo bodočnost, ker je izročeno bedi in pomankanju in vkljub temu ne dobiva pomoči od vlade. Zagotavljam Vas gospoda, da prihajo k meni ljudje, ki mi s solzami v očeh tožijo svoje stanje, ampak vkljub temu, da je vlada na te razmtere opozorjena, ni je mogoče zdrmiti iz njene letargije! Kako dolgo bo to že trpel, ne vem; vem pa, da ne sme več dolgo trpeti, ako se hoče vzdržati patriotično mišljenje našega ljudstva.

Poslanec Fon je potem že navel pritožbe štajerskih in koroških Slovencev.

Moderna, vzorna šola v Kopru.

Tu pa tam je že bilo naše poslopje nekoliko opisano. Ne vemo pa, če je kdo to prebral, ali se je sploh javnost za to kaj zanimala. Seveda, nihče si ne more predstavljati teh prostorov, ako jih v resnici nima pred očmi, ako ne gre noter in si jih ne ogleda. Morali bi imeti izvanreden dar, da bi natanko očrtali in živo predstavili to, v pravem pomenu besede, „gnojšče, podzemeljsko stranišče“. Že sama zunanja oblika ti ne more povedati, da se skriva v tem zidovju c. k. učiteljišče. Nekoč je prišel neki kmet kupovat v to poslopje — tobaka. (Resnična dogoda.) A pustimo te akoravno opravljene šale. Ako stopiš v poslopje v suhem vremenu, tedaj občutiš neprijeten hlad, ki te prešine do kosti. Od tal do vrha pregajajo stene velike plahte plesnice in vlage. Kaj pa še le ob deževnem vremenu. Kadar kolikaj potegne jug, že vam začne curkljati iz vseh kotov, od vseh strani. Na mnogih krajih moramo preskakovati cele mlakuže. Ravno tako je v posameznih razredih. Pod nami voda, nad nami voda, pred in za nami voda. Ako privzdiš desete in nekoliko pobrskaš, naletiš na 2 m debelo plast človeških kostij, pod katerimi je voda. Spodnji prostori so deloma do 60 cm pod zemljo. Pod stropom nismo varni. Iz stranič se širi prijeten duh po celem zavodu. Peči so tudi dobre. Vsako leto jih flikajo, a vendar ne odgovarjajo potrebi.

V teh mokrih smradljivih, zaduhlih in zakajenih, pod zemljo se nahajajočih prostorih (luknjah) mora ubogi dijak in profesor presedeti do 8 ur na dan. In potem? Da bi prišel vsaj v kakšno suho

in gorko stanovanje, ali tam naleti na skoraj isto.

Vprašamo višjo gospodo, koliko časa nas pusti še tu hirati!

In ti slovenska javnost, ali se ne zganeš sedaj za nas? Vzbudi se, in zahtevaj kar ti gre po pravici!!

Slovenski učiteljiščniki.

Premeščenje slov. učiteljišča v Gorico.

Znano je, da si prizadevajo poslanci S. L. S., da bi vlada premestila slovensko učiteljišče iz Kopra v Gorico. Premeščenje učiteljišča v Gorico je opravljena zahteva goriških Slovencev. O tem so naši listi že večkrat pisali in pojasnjevali razloge. Vlada se je bila že popolnoma sprijaznila s to mislijo in dala našim poslancem zagotovilo. A čujte! V zadnjem trenotku je začel temu nasprotovati obsojeni prošt Faidutti in njega stranka. Tako-le piše l' „Eco del Litorale“, glasilo Faidutti-jeve stranke, z dne 14. t. m.: „Z veseljem naznamo, da so naši poslanci dosegli, da je vlada odgodila premeščenje slovenskega učiteljišča iz Kopra v Gorico, na drugi strani pa da so priborili vstanovitev novega ital. učiteljišča v Gradisči neglede na to, ali dosežejo Slovenci premeščenje ali ne. Ko bi Gorica imela drugačne zastopnike (namreč Faiduttijevce), „bi se gotovo slov. učiteljišče nikdar ne premestilo v Gorico“. Teda, kje so zastopniki goriškega mesta, da bi se uprli?... Veselč se sijajne pridobitve za Gradišče, želimo, naj bi naši poslanci obvarovali tudi posestrimo Gorico preteče nevarnosti“.

Tako deluje Faidutti-jeva stranka. Glasilo Faiduttijeve stranke samo pravi, da liberalni Italijani niso tako nasprotni Slovencem ko Faiduttijevci in da ne znsajo tako škodovati Slovencem, ko oni. Iz tega sledi, da so Faiduttijevci, kar tudi sami priznavajo, najodločnejši in najnevarnejši nasprotniki Slovencem.

Rojaki, čitajte in premišljujte te besede! Zapomnite si jih in povejte na vseh shodih liberalcem in „agrarcem“ v obraz, da so v deželnem zboru zvezani s tisto ital. stranko, ki se javno baha, da zna mej vsemi ital. strankami najbolje škodovati Slovencem ter vničevati njih prizadevania.

Dopisi.

Št. Andrež. — V zadnjem dopisu smo se poslužili malo humorja, ki je, kakor pravijo stari ljudje, pol življenja. Smeha je bilo po občini polno. Danes hočemo resno govoriti in prisiliti nekatere osebe, katere hočejo na vsak način dokazati brez prič in brez dokazov, da je naš g. župnik obljudil cerkvenim pevcem 60 gld., potem pa besedo snedel, da to javno dokažejo.

Mi smo v nekem dopisu uže pribili, da naš g. župnik ni cerkvenim pevcem nič obljudil in zato seveda jim tudi nič dal ni. To smo trdili, in predno smo zgorajšnjo trditev napisali, smo se pri verodostojnih osebah tudi dobro informirali, kajti mi ne pišemo kar tje v en dan, kakor dopisnik „Soče“, ko ne more še danes dokazati, da je pisal dopise iz Št. Andreža, ki so bili priobčeni v „Gorici“, g. dr. z mirenske ceste, vsled česar je ostal grdu lažnik in podli obrekovalec, častikajec, ki ne spada v pošteno družbo. — Mi pišemo resnico, in ko smo napisali trditev, da g. župnik ni obljudil cerkvenim pevcem nobene nagrade, smo pisali tudi resnico, katerv lahko vsaki čas dokažemo. Poprej pa slovesno pozivljamo lažnjivega dopisnika, naj pride z imenom na dan, pred kom in komu je g. župnik obljudil cerkvenim pevcom nagrado. Do-

pisnik sicer nas pošilja k našemu g. županu, da nam bo on povedal komu je naš g. župnik obljubil onih 60 gld. — Na tem mestu pozivamo dopisnika „Soče“, naj se še enkrat natančno informira pri našem g. županu, in mi trdno upamo, da mu bo naš g. župan resničo povdoal, kajti resnica je Bogu in ljudem ljuba. Ako nam potem dopisnik dokaže nasprotno, kar mi tukaj trdimo, kapituliramo pred njim. Na dan resnica, naj se zgodi karkoli. Mi stojimo pred štandrežkim občinstvom jasnega čela in čisto vestjo, ter se bojujemo z odprtim vezirjem.

Dopisnik se spodtika v „Soči“ tudi ob govor našega g. župnika v cerkvi, v katerem je pojasnil zadevo g. organista. Govor je bil miren, stvaren. „Soča“ pa pravi, da je prišlo neki zelo pobožni gospej slabo vsled tega govora, češ, da je g. župnik napadel osebe itd. — Da bi prišlo slabo tisti zelo pobožni gospej zaradi cerkvenega govora, je — naravnost rečeno — zlobno natolcevanje. Poznamo tisto gospo, katero so zadeli še veliko hujši udarci, pa ji ni prišlo slabo. — To smo bi i prisiljeni povedati po brezvestnem izzivanju lažnjivega „Sočinega“ dopisnika, kateri vlači v dopisu samo take osebe, katere je v prejšnjih časih mazal. Namen pa je prooren: ker niso še popolnoma liberalne, jih moramo hvaliti, takoimenovani „klerikalci“ jih bodo pa napadali, in tako postanejo te osebe, katere stojijo na krmlju občine, naše, liberalne. Ta namen ima dopisnik „Soče“. — Mi pa imamo pred očmi resnico in zato se bomo zanj bojevali junaško naprej!

Več občinarjev

Kobariško. — (Strašen zločin v starem selu.) — O takem zločinu, o kakorinem Vam moram sedaj poročati, moja roka ni še pisala. Groza speletava človeka, ko pomicali na dogodek, ki se je odigral dne 10. t. m. v starem selu pri Kobaridu. Omenjenega dne je prišel finančni respicijent v Staroselo in se podal v krčmo k znanemu gostilničarju „Burču“. Nakrat so čuli sosedje iz gostilne streljanje. Prihiteli so pogledat, kaj se pri „Burču“ godi. In glejte. Nudili se jim je grozen prizor: Gostilničar „Burč“, star 80 let, je ježal mrtev v krvi na tleh, zraven njega je tudi v krvi ležal mrtev finančni respicijent. Ni treba poročati, da je napravil ta krvavi dogodek strašen utis na prebivalstvo. Za pravi vzrok tej tragedije se ne ve. Vsa stvar je v neko temo zavita, je misteriozna, posebno pa še zaradi tega, ker se je na finančni postaji v Kredu dne 2. t. m. ustrelil neki drugi finančni nadstražnik. Ljudje komentirajo na razne načine ta drga dogodka.

Dolenje Cerovo. — Gosp. urednik, prosim sprejmite par vrstic v svoj cenzurist, da se bo tudi naš glas slišal izven okvirja naše občine, da bodo tudi drugi vedeli, da se po naši občini ne cedi

med in mleko, da ni ne tako kakor bi moralo biti, da se nam ne deli pravica, kakor bi se nam morala deliti, kakor se deli n. pr. Nemcem, ki plačujejo ravno tako cesarske davke za vojaštvo, uradništvo in druge državljanke potrebe, kakor mi Slovenci, za katere naša vlada nima skoro nikoli denarja, da bi nam zboljšala naš gmotni položaj, ki smo jih le zato v državi, da ji služimo kot mrstvo orodje, katero se da porabiti ob vsaki priliki.

Poročati moram, kako slabo smo postreženi s poštnim obhodnikom. Kaj nam pride pismonoša iz Št. Ferjana trikrat na teden in sicer vsaki pondeljek, sredo in petek. Mi ne nič očitamo pismonošo, ker on naredi, kakor mu služba predpisuje. Da se nam krivica godi, to menda spozna vsak. Saj plačujemo davke kakor meščani, ki imajo vsaki dan trikrat pismonošo na pragu. Mi sicer tega ne zahtevamo. Zahtevamo pač vsakdanjo pošto. Te dni je dobil nekdo zelo važno pismo iz bližnjega Solkana. Pismo iz Solkana do Dol. Cerovega je rabilo — čujte — štiri dni. Napravili

simo prošnjo na poštno ravnateljstvo Trst, a zastonj. Še odgovora nismo dobili. Potem smo se obrnili na našega drž. poslanca Fona, da bi nam on pomagal. In res, meseca oktobra je prišel poštni komisar iz Trsta in se natančno informiral o naši poštni zvezi. Spoznal je, da se nam krivica godi ter obljudil, da se bo ta reč uredila. Smo uže blizu konca leta, pa še ni nič. Same obljube dela pa nič. Tako se ima ljudi za norca. Če bi vladale take razmere kje na Dolenjeavstrijskem, bi se jih kaj odpravilo za nas pa so dovolj obljube. Mi se moramo s temi tolažiti. Saj drugega Slovencev uže tako nimamo od naše slavnosti vlade, kot samo obljube. Mi teh obljubov smo uže siti in pričakujemo kaj dejanj

Pri nas imamo tudi poštno nabiralnico. A kaj nam pomaga ta, ko pismo po dva dni v nabiralnici ležijo. Raje nosimo pisma v Gorico kot v našo nabiralnico. Mi potrebujemo svojega poštnega obhodnika in tudi ne odnehamo dokler ga ne dobimo.

Bližajo se občinske volitve, katero obetajo biti jako živahne. Bomo videli, kaj nam prinese prihodnjost. —

Dne 2. dec. so imeli tudi naši otroci šolsko zabavo. Po sv. maši so se podali šolski otroci v šolo, kjer so delovali klamirali, peli in šolski voditelj g. Rej je obdržaval govor na čast našega vladarja.

N e k d o .

Nekad

Iz Podgore. — Javljamo slavnemu občinstvu, da bodo imela tamošnji otroška vrtca 20. t. m. svojo „Božičnice“ v dvorani g. Breganta. Otroci obeh vrtcev bodo deklamovali in igrali. Razsvetljeno pa bodo dvorano krasno božično drevo Matere, prilika se Vam nudi, da razveselite svoje otročike. Ob enem razveselju se bodo tudi vaše srce, in pomagati z vašim obiskom, da bodo naša „Božičnice“ tim bolj animirana. Ne zamudite prilike! Vdeležite se vsi te „Božičnice“. Pokažite, da se zanimate za našo mladino. Program „Božičnice“ je sledeči:
1. Govor. 2. Molitev. 3. Pozdrav. I. 4. Petje. II. 5. Božičnemu drevesu (deklamacija) II. 6. Smetana. (prizorček) I. 7. Njega veličanstvu (deklamacija) I. 8. Božična (deklamacija). I. 9. Štirje letni časi (prizor) I. 10. Živa slika, II. 11. Tonček (deklamacija) II. 12. Sirots, (prizor) II. 13. Mala kuharica. II. 14. Zašpanček (prizor) II. 15. Igra. Sirotek v 2. dejanjih. 16. Zahvala. II. 17. Živa slika. Razdelite darili. Med posamezni točkami sviratamburaški zbor društva „Podgora“. Začete točno ob 3. pop. Vstopnina 40 vin.

Izpod Triglava. — (Žalostni smrt.) — Dne 10. t. m. ob štirih zjutraj se je podal Andrej Komac (Mota) iz Trente št. 15, lovski in c. kr. gozdnačuvaj, občeznani gorski vodnik, ki je stopil nad 100 krat sivemu Triglavu na glavo, se je podal iz Trente črez Verše v Kranjskogoro po svojih opravkih, pakor se je dogualo, ni došel v Kranjskogoro.

Pred odhodom od doma, je javil družini, da se vrne najbrže že isti večer iz Kranjskegore domov v Trento. V noči od 10. na 11. t. m. je v Trenti močno snežilo, ravno tako tudi ves dan v petek 11. t. m. je šel tukšajnji posestnik Anton Tožbar, p. d. Špik ob 5. uri zjutraj na prošnjo žene Andreja Komac naproti A. Komacu, a ga ni srečal; šel je celo v Kranjskogoro poizvedovat po njem, toda tam ga ni nihče videl. Antonu Tožbarju je bilo sedaj jasno, da je zginil Andrej Komac na poti iz Trente v Kranjskogoro ter slutil nesrečo. Tožbar se je vrnil še isti dan iz Kranjskegore po zelo snežen poti. Iсти večer se je potrebno ukrenilo, da se je podalo v soboto zjutraj 16 mesecev iskat pogrešanega A. Komac, in so ga res našli mrtvega pod smrekami na trati blizu poti v kraju „Hudaravna“, nedaleč od prelaza „Mojstrova“. Zločin je iz

ključen, ker ponesrečeni Komac je imel majhno neznatno rano na desnem licu, pod skranjo, najbrže vseled padca. Skoraj gotovo mu je prišlo slabo, krenil je nekoliko v stran, da bi se odpočil na lepem prostoru, v zavetju smrek, tod

tam mu je neizprosna smrt pretrgala nit življenja in preseliila v večnost.

Pač žalostna smrt! — Res ne vemo ne ure ne dneva, zato bodimo vedno pripravljeni, ker kakor tat po noči pride smrt ko človek morda najmanj misli. Nagle in neprevidene smrti, reši nas, Gospod! — Pokopan je bil dne 14. decembra. — N. p. v. m.

Volčjigrad. — (Šolsko vprašanje.) — Že poldrugo desetletje prosijo Volčjegradci in Tomačevljani enorazredno šolo, a zastonj. Šole ni. Veliko prošenj, a še večje število kronic za prošnje je romalo na razne šolske oblasti, a dosegli smo toliko, kot bi molčali. In kaj mislite, kdo je vzrok, da ne dobita ti dve občini lastne šole? Čujte! Komenska komora, t. j. županstvo in učiteljstvo! Dvakrat je okr. šol. svet v Sežani poslal komisijo v volčjegradsко občino, da si ogleda tukajšnje razmere. A da ne bi Volčjegrađe kaj dosegli, je poskrbela gori imenovana komenska komora z ugovorom, da ni postavno določene daljave. (Iz Volčjegrada v Komen je 2 km in 800 m, postava zahteva najmanj 4 km.) Okr. šol. svet v Sežani pa nam je s solzami v očeh odgovoril na naše prošnje, češ: „Radi bi ugodili Vaši želji, četudi ni določene daljave, a žal, nimamo — denarja.

Dobro! Voljegrajci so na ta odgovor molčali, kar je čisto naravno. Kako budem še nadalje koga prosil krono, če mi jasno pove, da jo nina! Naenkrat pa je začelo učiteljstvo in ž njim združeno županstvo komensko tožiti, da je sedanje štirirazredno šolsko poslopje premajhno za toliko število učencev (Komen, Voljigrad, Tomačevica, Malidol in Preserje); da je staro, da ne edgovarja zdravstveni higijeni, in slednjič da moti pouk cerkveno zvonjenje. Torej hočejo novo, na drugem prostoru, šestrazredno šol. poslopje! Zgoraj naštetimi vzroki in prošnjo so romali na okr. šol. svet v Sežano. Ker pa je znano, da će hoče šol. svet zidati tako poslopje, mu je treba denarja na „mernike“, zatorej smo bili že naprej uverjeni, da bo kakor Voljegrajcem v obraz povedal: „Rad bi vstregel Vaši želji, a nimam denarja“.

Ali glej tisoč vragov! Kakor blisk se je razširila govorica, da Komen dobi novo šolo. Volčejgrajci in Tomaževljani pa — f.go! To je bilo za Volčejgrajce in Tomaževljane kakor strela z jasnega. Kri nam ali v glavo in pesti se nam krčijo radi takega počenjanja sežanskega okr. šol. sveta. Za zidanje enorazrednih šolskih poslopij v Volčegradu in Tomaževici nima denarja; v Komnu za šestrazredno pa ga ima! Če morejo naši šolarji premeriti 4 krat na dan pol ure dolgo pot, je šol. svetu vseeno; da morajo na ti poti pretrpeti mraza več kot psi, je šol. svetu toliko kot nič; da se na ti poti skrajno pokvarijo za celo življenje, da se naučijo kleti, kaditi in pretepati, je šol. svetu malo mari in se mu zdi škoda denarje za zidanje šole; nič ni mari šol. svetu, da si mlada, komaj razvijajoča bitja s tekanjem, lakoto in mokroto kvari zdravje; da sedaj ko tako primanjkuje delavcev, ni mogoče otrok porabiti ni za pašo, in da morajo te nadomestovati odrasli ljudje. — Nas stariše in posestnike, ki plačujemo velike šolske doklade, bo šol. svet odslovil z izgovorom, da nima denarja. Za nemi pa pride komenska komora, ali bolje rečeno, le naši hiapci, s publim izgovorom, da jih moti zvonjenje pri pouku ter bi radi novo šolo, in glejte, šol. svet ho čisto spremeniil lice, kakoršno je malo preje kazal nam, in z odprtimi rokami kleče lezel naproti komori ter glasno izgovarjal: „Vaša želja je moja“. Vprašamo: Ali ne ravna okrajni šolski solski svet v Sežani z nami po mačehovsko, med tem ko število petih komenskih veljakov ljubeče naše pritiske in z dobročitimi obsinami?

Vprašamo: Ali ne storil šol. svet naravnost nekaj krivičnega, ako zida v Komnu 6-razrednico, katero zahteva neke sebišča in preizvraža ne.

ki res kravovo šolo potrebujemo, hoče pritisniti ob zid ter za vedno h Komnu v tem oziru prikleniti?

Vprašamo: Ali je to pravično in poštano, da za naše šole ni denarja, med tem ko za komenske in preserske otroke popolnoma zadostuje sedanje poslopje? Ali se ne pravi to kmetski žljavi denar za nepotrebne reči v brezno metati? — Tu se vidi, kakšen duh vlada v sežanskem šol. svetu! Kaj ne gospoda! Mi kmetje se ne znamo elastično kretati, globokih poklonov delati ter izbrano govoriti, kot komenski župani in učitelji! Kaj ne, da nas kmete ne pozna nikdo, razen beriča, ki pobira davke? Nas imate za nevedneže in tepeca. No, čeravno ne stojimo v tisti vrsti kot Vi, toliko pa le vemo, da se nam godi krvica, velika krvica!!

Do tega koraka nas je povedel obup ker za naše upravičene prošnje so povsodi zaprti ušesa. Če se pa na gori opisanem komu godi krvica, naj se opraviči, drugače bodo začeti nadaljevali.

Potpričljivost je pri kraju!

Graovo. — Shod novopečene slovenske kmetijske, ali bolj imenitno rečeno: agrarne stranke, se je vršil 8. t. m. pri našemu „agrarcu“, bivšem županu „dobrega“ spomina. Na shodu je govoril g. Mermolja o že znanih stvreh, kakor jih opisuje „Naš glas“. Nbral se je bilo precej radovanežev, katerim je razkazoval govornik svoje žljave roke. To bi si bil lahko prihranil, žanje imamo mi večje kot on. Dosegel pa je „velikanski veselj“, vse naše liberalce je pridobil za njegovo „kmetsko“ stranko. Naši krčmarji so postali na mah navdušeni agrarci. Res, pravi čudež! Mi se celi komedji smejemo; vemo, da je to čuden nestvor, kojega noge so agrarne, roke narodno napredne, trup je soc. demokraški, glava pa svobodomislna. Tak nestvor naj si obleče kakoršno-koli obleko, če hoče tudi kmečko, mi vemo, da je za nič. Kmetje pa se tem zvesteje oklenemo naše S. L. S., ker ona edina je naša opora. Eden izmed navzočih

zuradi aneksije Bosne in Hercegovine nadaljujejo ter da se nahajajo v dobrem tihu tako, da se je nadejati v tem pogledu ugodnega vesela. Rekel je tudi, da pride gotovo do konference. Govorili so še drugi govorniki eni za, drugi pa proti aneksiji.

Včeraj pa se je razprava o aneksijski predlogi zaključila. Predlogoma kneza Lichtensteina in posl. dr. Šusteršča se je priznala nujnost, dočim ni predlog posl. Nemca in dr. Adler-ja zdobil dvetretjinske večine.

Po kratki debati je bila aneksijska predloga z dostavki dr. Šusteršča in dr. Adlerja izročena aneksijskemu odseku 52 članov.

Na to je zbornica pričela razpravljati nujni predlog dr. Silber-ja glede trgovinsko-političnega pooblastnega zakona.

Danes zopet seja.

Slovenski parlamentarni centrum.

„Narodna zveza“ je soglasno sklenila politično zvezo s češko-narodnimi katoličkimi poslanci (17 mož) in petimi Starorusini v svrhu skupnega postopanja. Zveza bo nastopala tako, da bo v vseh taktičnih, gospodarskih, kulturnih in narodnih vprašanjih sklepala skupna parlamentarna komisija. Ta slovenski blok bo štel 59 poslancev.

Aehrenthal pojde?

Neki nemški list hoče vedeti, da so ministru za vnanje zadeve baronu Aehrenthal-u že šteti dnevi. Njegov naslednik ima baje postati poslanik na russkem dvoru grof Berchthold.

Notranji politični položaj.

Ministerski predsednik baron Bienerth žuga zopet s § 14, ako ne zadobi nujni predlog glede pooblastilnih predlog, tičeci se trgovinske pogoibe se Srbijo, o kateri je začela včeraj zbornica razpravljati, dvetretjinske večine. Tem predlogom se namreč agrarci trdovratno protivijo. Vendar pa ni še splaval po vodi upanje, da se Bienerthu ne posreči pridobiti tudi agrarce za te predloge.

Godbe pri deželnobrambovskih polkih.

Ministerstvo za deželnobrambo je odredilo, da se pri vseh 28 pešpolkih brambovcem osnujejo vojaške godbe.

Otvoritev turškega parlementa.

V četrtek je bil turški parlament slovesno otvoren. Carigrad je bil ta dan praznično oblečen. Streljanje iz topov je oznanjalo ta velevažen dogodek.

Pred prihodom sultana so se vsi povabljeni zbrali v parlamentu in sicer vsi v paradi uniformi, poslanci pa v civilni obleki. Ko se je pojavil sultan v parlamentu, so vsi vstali. Sultan je bil videti močno ganjen.

Potem je prvi sultanov tajnik prečital stolni govor. Ko je bil prestolni govor prečitan, je sultan pozdravil poslance ta se potem podal v salon, kjer je vsprijel duhovne, dostenjstvenike. itd.

Pri otvoritvi parlementa so prisostvovali poslaniki in zastopniki raznih držav. —

Novice.

Veselica „Slov. sirotiča“ se bo vršila, kakor uže v zadnjih številki objavljeno, jutri v dvorani pri „Zlatem Jelenu“ ob 4 in pol pop. Opozarjamо še enkrat slovensko rodoljubno občinstvo, da go to posegi to prireditve, ki bo nudila lep duševni užitek, zraven tega pa podpremo, ako se v obilnem številu udeležimo te prireditve, za nas Slovence prekoristno stvar. Zatorej jutri popoludne na veselicu „Slov. sirotiča“ k „Zlatemu Jelenu“.

Promocija. — Naš rojak od Sv. Lucije, gospod Ivan Pregej, je te dni na dunajskem vseučilišču izvrsto rigoroziral in bil dne 19. t. m. promoviran v doktorja modroslovja. Mlademu g. doktarju iskreno čestitamo!

Osebna vest. — Gospodu Gustavu Novaku, profesorju na tukajšnji gimnaziji, je podeljen naslov šolskega svetnika.

Karol vitez Defacis umrl. — V četrtek zjutraj je naznanih brzovav iz Trsta, da je tamkaj nenadoma umrl predsednik višjega deželnega sodišča Karol vitez Defacis. Pokojnik je imel še 56 let. Kot uradnik je bil ranjki vseskozi pravičen. Slovenci ga poznamo kot takega še ko je služeval v Tolminu. Kot predsednik okrožnega sodišča v Gorici si je pridobil splošno spoštovanje. Vedno je povdarjal, naj uradniki občujejo s strankami prijazno in v njihovem jeziku. Spoznal je neobhodno potrebo znanja slovenskega jezika na sodišču v Gorici in to tudi zahteval od podrejenega uradnika. Vsaki narodnosti svoje. Slovenci smo videli v vitezu Defecisu pravičnega uradnika. Ko je bil imenovan predsednikom višjega deželnega sodišča, smo z veseljem bježili to vest. Le škoda, da je ostal na tako važnem mestu le malo časa. — Pogreb, ki se je vršil v petek, je bil veličasten. Iz Gorice se je podalo k pogrebu več višjih sodnih uradnikov. N. p. v. m.!

Smrtna kosa. — V torek popoludne je umrl po kratki bolezni v Podgori gosp. Andrej Kocjančič, velenopestnik in bivši dež. poslanec v starosti 77 let.

Prihodnji torek, dne 22. t. m. ob

8h zvečer nadaljuje v S. K. S. Z. g. dr. Breclj svoje predavanje o prebavilih. Predavanje bo predavatelj razjašnjeval s sklopiškimi slikami. Ker je predavanje toliko zanimivo, kolikor koristno, se je nadelati obilne udeležbe. Prostor: Gosposke ulice 6, drugo dvojnišče. x x x x x x x x x x x x

Andreju Gabrščeku. — „Soča“ je začela po zaključku deželnega zebra grozno bobnati o slabih deželnih financah ter izkoričati jih proti naši stranki, na kar je dobila od „Gorice“ zaslužen odgovor. — Nato je začel A. Gabršček sam s svojim podpisom polemizirati v isti zadevi, naslovivši svoje članke na prof. B. Tudi na to je dobil stvaren, miren in resen odgovor. Sedaj pa zahteva naravnost v „Soči“, naj se prof. B. podpiše, da bo vedel, s kom ima opraviti, in to radi tega, ker ne more na naše zadevne članke stvarno odgovarjati.

Na to zahtevo odgovarjamо po „Sjči“ z dne 17. marca 1900 s potrebnimi spremembami sledče:

„Odgovor v „Gorici“ si je priskrbelo naše uredništvo, pa naj ga že spiše Peter ali Pavel. Tu se gre za stvar in ne za osebe. Kdor je odgovor spisal, ostane docela vsejedno...“

Tako je odgovarjala „Soča“ na slično zahtevo l. 1900; a mi dodamo še temu: Kdo je pozval g. G., da se podpiše pod svoja članke? — Nikdo! — Torej tudi nima nikake pravice zahtevati, da se mu ne sme odgovarjati brez podpisa. Kar se pa tiče skrivanja za slavnatega urednika, naj Gabršček najprej izpravi svojo vest, kolikokrat ga je zlorabil, ko je pisal „Tutti frutti“, metal okoli sebe s kvintali neporabne, žagnane in nežagnane prodane mase ter na nečuven način opsoval različne poštenjake v deželi, tako da se je to celo njegovim pristašem studilo. Pred svojim pragom naj pometa!

Zakaj ne morejo nič delati! — Ni bilo menda še slovenske stranke, ki bi bila imela tako lepo in komodno stališče, kakor so je imeli naši takoimenovani „agrarci“ za minolič volitev. Bili so kot „nova stranka“ nepopisan list, nič se jim ni moglo očitati, nič grajati. Oni pa so imeli nasproti naši stranki lažje stališče; kajti o strankah, ki so že dolgo obstojale in delovale, se že da kaj povedati, če ne gre drugače, se zavija, obrekajo. Ia znano je, da za „šimbanje“ ni treba hoditi v šolo. — Pa minuli so

lepi časi volitev, minuli lepi časi obljub; nastopila je doba resnega dela, ali za „agrarse“ ne; oni še vedno vstrajajo pri obljubah, katere po shodih prodajajo po ceni kot Čič očet in ne poznajo niti govorova: Od samih besedi se človek ne redi. Na delo za kmata niso začeli niti še misliti. Slika njih napredka je njih „Glas“. Tako veselo življenje mislijo še nadaljevati; kajti v „Našem glasu“ se izgovarjajo: „Pod temi razmerami, ki sedaj vladajo in ki jih je vstvarila ljudske stranke (ta je seveda še zmeraj „jeruzalemski kozel“!) razdirajoča politika, je absolutno nemogoče vstvariti kaj stalno koristnega za naše ljudstvo“. — No, to je pa zares ceni izgovor! Ali ljudstvo bode kmalu znalo dati temu izgovoru tudi primeren odgovor: Ko ste obljubili, Vam ni bila „razdirajoča politika“ nič na poti! — Mi pa temu izgovoru odgovarjamо: Delo naše stranke za ljudstvo lepo napreduje tudi vzdol oni „razdirajoči politiki“.

Da, da, prihodnjih volitvah pojde „farbanje“ nekoliko težavnejše.

V Tomaju prirede tamošnje šolske sestre, ki vodijo zavod „Elizabetiče“, dne 26. in 28. t. m. ter 1. jan. 1909 lepo „Božičico“, o prilikl kateri se bodo igrale lepe igre in vprizarjale žive podobe ter pele lepe pesmi in deklamirale deklamacije. Poznamo prireditve tega šolskega zavoda, obiskali smo uže več šolskih zabav, ki so se v zavodu priredile, in vsakikrat smo bili presenečeni ob lepih nastopih šolskih deklic in ob lepem proizvajaju krasnih iger in prizorov. — Tudi letos nam nudijo č. šolske sestre priliko, da si ogledamo, kaj zmorejo šolski otroci, vzgojeni pod marljivim nadzorstvom in učenjem č. šolskih sester iz „Elizabetiče“. Posetiti moramo veselino v obilnem številu. — Vspored priobčimo prihodnjic.

Volitve v predstojništvo zavarovalnega zavoda za nezgode na delu, ki so se vršile dne 16. t. m. v Trstu, so izpadle za nas Slovence še precej ugodno. Zmagali smo v VI. kategoriji v skupini delodajalcev in delavcev. Izvoljena sta v skupini za delavce: Jerija Anton, kakor pravi ud, Fran Gomiček, kakor namestnik; v skupini delodajalcev sta izvoljena: Feliks Starc kakor pravi ud in Petrin kakor namestnik. V drugih kategorijah smo padli. Z veselom smemo biti za enkrat zadovoljni. Do sedaj so vodili to zavarovalnico sami Lahi. Da niso upoštevali našega jezika in tudi pritožb slovenskih delavcev, se razume. Upamo, da pri prihodnjih volitvah stopimo še bolj na prste laškim grenačetem. Malo več organizacije in pripravljanja bo treba v prihodnosti, da pridemo tudi v tej korporaciji Slovenci do postavne moči. — Komisija je uničila mnogo tisoč slovenskih glasovnic, ki so imele le formalen pogrešek.

Laški razgrajači obsojeni. — Pred časom so nekateri goriški laški vročekrveži preprečili v tuk. gledališču nemško gledališko predstavo, pri kateri je imela nastopiti nekatera berolinska igralna družba „Ibsen“. Ko se je imela igra začeti, so začeli Lahi v gledališču živžgati in upiti. Igra se ni mogla vršiti. To so storili zaradi tega, ker so nemški burši na Dunaju natepli laške študente. Policia pa je proti laškim razgrajačem v gledališču napravila tožbo in te dni so bili obsojeni na 14 dni zapora in sicer: Karol Hauptmann, Hugo Delmestri, Mohor Marcuzzi, Alfred Ortali in znani tržni komisar Resen, katerega naše ženice predobro poznajo z bog svoje arogantnosti. V času, ko bo v zaporu, se bodo malo oddahnile.

— Na poštem uradu je od 21. t. m. do včetega 23. t. m. oddelek za oddajo vožnjih pošiljatev (paketov in dežurnih pisem) od 7. ure zjutraj do 7. ure zvečer odprt.

— Novo šolsko poslopje se je v nedeljo blagoslovilo v Kanalu.

— S tira je skočil v sredo zjutraj na rihenberški postaji jeden voz tovornega vlaka št. 87. Vseled tega je imel osebni vlak št. 43, ki vozi proti Trstu 1 uro zamude.

— Društvo za podporo izpuščenih kaznencov in njegovih nedolžnih rodbin v pokneženi grofiji „Goriško-Grad Ščanski“ vabi na izvanredni občni zbor, ki se bode vršili dne 23. decembra 1908 ob 5. uri popoldne v dvorani št. 11 v drugem nadstropju c. kr. okrožnega sodišča. — Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Predlog za zidanje zavetišča za maloletne kaznence izpuščene iz zaporov. 3. Volitev tajnika in enega odbornika. 4. Morebitnosti. — Opazka: Ako bi ob 5. uri ne prišlo poslovno število članov, vrši se drugo zborovanje ob vsakem številu ob 5. in pol istega popoldne.

— Potepuh z imenom Vok, se je klatil po hišah v ulici Vogel in prišel tudi v neko hišo, kjer je bila doma sama ženska in to zvečer okoli 7. ure. Drzen je postal v hiši. V tem času pa je prišel domov neki Miha Kogoj, ki stanevale v isti hiši. Prijel je nasilnega Voka in ga tiral na policijo, kjer so mu prisodili 24 ur „špehkamre“.

— Tobakarnarja Hovanskega imajo tatovi silno radi. Pred nedolgom časom so udri v njegovo trafičko in mu odnesli še precej blaga. Te dni so ga spet počastili s svojim obiskom. Sreča pa jim takrat in bila tako mila kot zadnjič. Pobrali so le nekaj cigaret, nekaj kolekov in malo drobiža. Najbrže so g. Hovanskega obiskali ravno tisti „gostje“, kot zadnjič.

— Neke lobanje v Böckmannovi vili, kjer bo stalo bodoče malo semenisce in škofijski zavodi, so našli, kakor smo uže poročali. Lobanje je posebna komisija preiskala in dognala da so bile v zemlji zakopane vše kakih 100 let. Iz raznih okolnosti se sudi, da so to ostanki francoskih vojakov, ki so bili tam zakopani.

— Drobž. — Preblizu ognja se je grela 4-letna deklica Puntin v Ogleju. Obleka se ji je vnela in bila hkrat vsa ožgana. Umrla je v velikih mukah kmalu potem. — V bolnišnico usmiljenih bratov je prišel iskat pomoči železniški delavec 25-letni Andrej Rutar iz Orehovlja. Spodtaknil se je ob neko drevo, padel in se precej poškodoval. — Na opolzli cesti, kjer je bilo malo ledu se je spodrsnilo Josipu Muliču iz Kostanjevice. Padel je in se še precej poškodoval. Prišel se je zdraviti v bolnišnico usmiljenih bratov. — Desno nogo si je zlomil, ker se je drsal na ledu 13-letni Josip Stanič iz Bat. Zdravi se v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici.

— Kinematograf v „Centralu“ vzbuja med občinstvom splošno pozornost. Posebno nedeljske predstave so obiskane kar najboljše. Gospod lastnih Tscherne si prizadeva, da nudi obiskujočemu občinstvu zmerom kaj zanimivega in tudi podučljivega. Kdor se hoče prisrčno smejati, naj le obišče kinematograf v dvorani „Central“. Mu ne bo žal za majhno vstopnino. Naše meščanstvo vseh narodnosti pa pridno obiskuje kinematografske predstave med tednom.

Darovi.

Za „Gregorčičev Dom“.

Našemu upravnemu je došlo: Anton Križnič, deželnji poslanec v Kanalu 50 K; o priliki cesarjevega jubileja v Rihenbergu pri Ličnu 21 K.

Za božičnico v „Šol. Domu“:

Predsedništvu je plačal: Prof. Jos. Ivančič 10 K. — Dalje so plačali: Trgovec Goljevšek 5 K; urar Šuligoj 1 K; dr. Frančišek Pavletič 20 K; dr. Dragotin Treo 20 K; Cigoj-Nemec 5 K; Anton Cigoj 3 K; svetnik Lasič 5 K; g.a Ivanka Dekleva 2 K; Miha Kozman 1 K; g.a Milka dr. Dereani-jeva 2 K; prof. Novak 2 K; prof. Fras 3 K; nei-

menovan 1 K; šolski svetnik Štefan Križnič 10 K; dr. Pavlica 10 K; dr. Breclj 10 K; Vošnjak 2 K; g.a Žilih profesorjeva 4 K; g.a Kovač svetnikova 2 K; F. L. 3 K; Ivan Tabaj, kaplan 5 K; I. K. 2 K; C. M. Vuga, stolni vikar 2 K; brata Mozetič 5 K; g.a Berta Vidmarjeva 3 K; g.a M. Jeglič, nadsvetnikova 5 K; g.a Ida Breščakova 2 K; monsignor Wolf 10 K; I. R. 2 K; N. N. 1 K; Luka Dugar 3 K; Josip Čigon, cerkvenik 2 K; Ivan Gleščič 4 K; N. N. 17 kap; I. Culot 24 parov nogavic; Anton Fon 4 klobuke in 4 kape; Ignac Steiner 2 jopeci in 3 spodnja krila; N. N. 5 K; g.a Karolina Drufovka 10 parov nadplatov.

Henrik grof Attems 10 K; Hribar T., trgovec 20 K; Uršič N. 2 K; g.a Koren 5 K, v šali dobila 2 K; prevzv. knezonadškof dr. Frančišek B. Sedej 30 K; dr. Jos. Ličan 10 K; Fr. Setničar 2 K; nadzornik prof. Finžgar 10 K; Rozina, pomožni uradnik 2 K; dr. H. Zorn 8 K; vojni kurat Marzidovšek 4 K; g.a Rutar, svetnikova 5 K; gozdni nadzornik Rustia 4 K; svečar Kopač 3 K; dr. Al. Franko 10 K; Konjedic & Zajec 10 K; g.a Fon, sodnega svetnika 10 K; Marija dr. Tumova 10 K; prof. Gvajz 5 K; davčni uradnik Cejan 5 K; davčni uradnik Šusteršič 5 K; davčni uradnik baron Baum 5 K; davčni uradnik Sfiligoj 2 K; g.a Znideršič 5 K; trgovec Anton Pečenko 5 K; dr. K. Ozvald, prof. 3 K; prof. Zupančič 5 K; dr. Cuker 3 K.

Da se odkupita običajnih poročnih naznajnih listov, darovala za „Božičnico“ Zina in Ludovik Vazzaz 5 K.

Srčna hvala!

Razpor med dr. Tumo in Andr. Gabrščekom.

(Dalje.)

Na to Tumovo pojasnilo je odgovoril Gabršček po svoje tako-le:

Članek v „Slov. Narodu“ podpisujem v vseh glavnih točkah, ker je žal le preresnična slika te žalostne politične prikazni na Slovenskem. Zato pa se je sodrug dr. H. Tuma skrbno izognil jedru „Narodovega“ članka ter z zavijanjem, neresničnimi in drznimi trditvami podal docela napačno sliko o raznotorih dogodkih našega političkega delovanja.

Rdečim sodrugom je kajpada ljubo, ako dr. Tuma zdaj marljivo pljuje v skledo, ki ga je dobro zredila in utrdila na Goriškem. Naravno pa je, da mora slediti takim najnovejšim Tumovim eksperimentom odločen odpor vseh prizadetih krogov. Kar se tiče narodno-napredne stranke in mene, odgovarjam takoj jaz sam. — Moja naloga bo lahka, za priče pa kličem vso javnost, ki je zasledovala naše politično življenje, in vse pravake naše stranke.

1. Dr. Tuma in razkoli l. 1899.
Dr. T. pravi: „... vsled osebnega napada od strani g. Andreja Gabrščeka je dr. Anton Gregorčič kupil posebno tiskarno in je tako prišlo do razkola“. — Dr. T. je smatral „Soča“ za edino oporo v boju proti nastopajočemu klerikalizmu in dal mi je na razpolago vse moči, kajti: šlo se je za mojo materialno in politično eksistenco.

Resnica pa je, da je prišlo do razkola: iz stvarnih razlogov, ker se je dr. Gregorčič uklonil klerikalni politiki pod nadškofom Missijo in sem jaz odpovedal daljnje sodelovanje, — iz osebnih razlogov pa, ker je postal dr. Tuma nemogoč v družbi deželnih poslancev. Že decembra l. 1898. sta me obdelovala dr. Gregorčič in grof Coronini nad poldruge uro v poslanski zbornici na Dunaju, da moramo dr. T. — odstraniti, ker je neznosen in brezobrazen človek, ki edini sam vse ve in zna in dela. Jaz sem odklonil nalogo, ki sta mi jo hotela povrati, da dr. T. zopet odpravim iz deželnega zabora, iz „Sloge“, iz „Goriške ljudske posojilnice“, kamor je prišel dr. Tuma edino na — moje priporečilo.

Vsled tega so postale bolj hladne razmire tudi med menoj in Gregorčičem,

ki so postale v l. 1899. že taka napete, da sem v marcu pismeno dal na razpolago dr. Gregorčiču „Soča“, „Primorca“ in „Adriatische Post“. To je Gregorčiča malo presenetilo, prišel je k meni in me skušal pomiriti. — V aprilu 1899. je bil znameniti občni zbor „Goriške ljudske posojilnice“, ko je hotel dr. Gregorčič izbacniti — dr. Tuma. Tu pa mi je vskipela kri, ker videl sem tam združene predstavitelje klerikalne organizacije: Gregorčič, Pavlica, Berbuč, — in propadli so, dr. Tuma pa je ostal še nadalje predsednik. Na to je „Soča“ govorila čedalje bolj jasno — in kocka razkola je padla tisti dan, ko sva se razšla za včelo z dr. Gregorčičem po dvournem razgovoru; mož ni sprejal mojih pogojev, da se mora oresti klerikalnih priveskov okoli „Prim. Lista“, narobe: šel je za njimi čez drn in strn. Kar je sledilo do današnjih dnij, je bilo vse le naravna posledica. — Dr. Gregorčič je kupil Obizzijevo tiskarno in začel v juliju izdajati „Gorico“. Izšla je že prva številka novega lista, — in prišel je na moje stanovanje grof A. C., ki mi je še enkrat ponujal spravo, češ: v njegovi moči mi je, da novo tiskarno in list združi z mojimi podjetji, toda edini pogoj je bil: dr. Tuma odstraniti iz našega političuega delovanja, ker je neznosen človek, s katerim nikdo več ne more sedeti pri isti mizi. — Treba je bilo le mojoga privoljenja, malo dobrega želodca za premenjen politični kurz v deželi, — in zadal bi dr. Tumu „milostni sunek“, ki bi ga bil čez noč odnesel iz dežele. Tu je šlo torej v osebnem oziru edino le za materijelno in politično eksistenco dr. Tume — in za to sem postavil v nevarnost svojo eksistenco in žrtvoval sem političko kariero, ki se mi je kazala takoj za volitvo l. 1902. Brez dvoma tbi bil prišel jaz v deželni zbor in odbor namesto gosp. Klančiča.

Na vse to se mi postavlja zdaj dr. Tuma v javnosti še za dobrotnika, češ, kako se je žrtvoval ter mi dal na razpolago vse svoje moči, ker je šlo za mojo eksistenco! Ironija!

2. Dr. Tuma in narodno-napredna stranka.

Dr. T. pripoveduje, da je sprejal kandidaturo za splošne volitve v državni zbor l. 1901. le pod pogojem, da se ustanovi stranka in postane „Soča“ njen glasilo; jaz da sem se le s težko silo podvrgel njegovi zahtevi in edino le radi tega, ker sem vedel, da sicer propade stranka pri volitvah (— kaka logika! —).

Resnica pa je ta, da dr. Tuma je hotel ustanoviti napredno — politično društvo. To bi imelo seveda malo članov, na čelu mu odbor s predsednikom dr. Tuma. „Soča“ naj bi prišla tako po ovinku v roke dr. T.; jaz bi smel plačevati le deficit, kajti dr. T. ni dal in ne bi dal za list nikdar groša. Toda absolutni gospodar v takem odboru bi bil dr. T., ki sploh ni trpel nikdar drugačnega mnenja, nego je bilo njegovo. In „Soča“ naj bi bila v rokah moža, ki je bil socijalni demokrat, pa bi stal na čelu napredni stranki; proglašili smo program, ki je bil zanj le humbug in izrodek hinavščine; vodil naj bi glavno glasilo mož, ki menja politično prepričanje z vsako luno in danes proglaša za črno, kar mu je bilo včeraj belo, ter ozmerja vsakogar brez milosti, aka noč verjeti v tako menjavo od včeraj na danes.

Ta želja se mu ni izpolnila. Organizacija narodno-napredne stranke se je postavila na široko demokratično podlagu, ki je tudi rodila vse poznejše vspehe in letošnjo krasno zmago.

Dr. T. pravi, da se je takoj takrat priznal za — socijalnega demokrata. Kdaj, kje, komu? Meni ni nič znano o tej izjavi dr. T. — Prosim, naj se oglaši, kdor kaj ve o tem. Ako bi bil dr. T. storil, bi ga bil jaz poslal takoj k socialistnim demokratom!

(Dalje prte).

VABILO

k

izvanrednemu obč. zboru

,Gospodarskega društva“

v Renčah

ki se bode vršil

dne 27. t. m. ob 3½ uri
pop. v prostorih župnišča.

DNEVNI RED :

1. Pospeševanje razprodaje domačih predelkov.
2. Razni predlogi.

K obilni udeležbi uljudno vabi

Načelstvo.

Jakob Miklus
mizar in
lesni trgovec

Da Vogl
železniškega mosta

(na cesti, ki pelje proti Gradiški)

○ ○ ○

Trguje tudi z opeko, ima veliko zaloga vsakovrstnega trdega in mekhega lesa domačega in tujega, veliko zaloga pohištva, vinskih posod, stiskalnic itd.

Rihard in

Felix Majer

Dunaj II. Kaiser-Josefstrasse 30

erarni lifieranti kupujejo in prodajajo seno, slamo, rezanico in krompir vsake vrste pod najugodnejšimi pogoji.

Velepodjetje prve vrste v lastnem obratu z lastno parno silo.

Anton Kuštrin,

trgovec v Gorici

Gosposka ulica št. 25

priporoča častiti duhovščini in slavenu občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino jedilnega blaga n. pr. kavo Santos, Sandomingo, Java, Cejlone, Portoriko itd. Olje: Lucca, St. Angelo, Korfu, istrsko in dalmatinsko. Petrolej v zaboji. Sladkor razne vrste. Moko št. 0, 1, 2, 3, 4, 5. Več vrst riža. Mlijiveče prve in druge vrste, namreč ob ¼ kila in od enega funta. Testenine iz tvornice Žnidrišič & Valenčič. Žvepljenke družbe sv. Cirila in Metoda. Moka iz Majdičevega mlina iz Kranja in iz Jochmann-ovega v Ajdovščini. Vse blago prve vrste.

V Brdih

se proda lepo posestvo, ugodno za dveh ali treh kmetov. — V najem pa se odvadate dve lepi stanovanji s prijetnim vrtom (jako ugodne za penzioniste).

Natančneje pove g. Anton Princic v Biljani

Rojak! Spominjajte se ob vsaki priliki „Šolskega doma“

Kmetija

z dobro ohranjenim poslopjem s 25 lepimi sobami, s kuhinjo, z dvemi prostornimi kletmi, poleg tega še gospodarsko poslopje s kuhinjo, z jedno sobo in z jedno kletjo, kakor tudi jedilnico, svinjski hlev za 25–30 prešičev, hlev za govedo za kakih 8–12 repov, prostor za 2 konja, vse obokano in snažno; travniki, gozd, dobre njive, lepi vrti za sadje in zelenjavo.

Proda se zaradi družinskih razmer po ceni.

Pisma naj se pošljajo

„Poste restante“ pod naslovom:

Oswald Gradisching,

— Celovec (Klagenfert.). —

Svoji k svojim!

Staroznana narodna tvrdka:

Anton Iv. Pečenko

GORICA, ulica Jos. Verdi 26
postreže poštano in točno s pristuimi belimi in črni vini iz lastnih in drugih priznanih vinogradov; potem s pylzenjskim pivom „prazdroj“ iz slovečne češke „Meščanske pivovarne“, in izbornim protivinskim pivom iz pivovarne kneza Schwarzenberga v Protivinu na Češkem, in sicer v sodčkah in steklenicah; z domaćim pristnim tropinovcem I. vrste, lastnega pridelka v steklenicah.

Vino dostavlja na dom in razpošilja po železnicni na vse kraje avstrijsko-ogrskih država v sodih od 56 lit. naprej franko goriška postaja.

Cene zmerne.

Najlepše božično darilo.

Pred 20. sedaj 7 K.

Poskusite in prepričajte se, da so le samo Phönix srebrne remontoir ure najlepše in najceneje. Te ure so z 3 lepo graviranimi pokrovimi, imajo 22 rubinov in so ankerce, dobro idoče in se garantirajo za dobo 3 let.

Se pošljajo proti poštnemu povzetju za 7 K.

Uhrenfabrik
Leopold Schaechter Wien XVI.
Lerchenfeldergürtel 59.

Dve hiše

se pod jako ugodnimi pogoji proda. Era z kovačijo in vsim kovaškim orodjem, druga pa v tako lepem kraju, za trgovca ali pa za gostilničarja jako pripravna.

Več se sve pri g. Aut. Prinčiču
v Moši št. 167.

Izvrstno pecivo

priporoča spoštovanim mešanom in okoličanom pekovski mojster

JAKOB BRATUŠ

v Gorici Šolska ulica št. 6.

V zalogi ima in prodaja moko prve vrste Majdičevega mlina.

Ant. Obidič

čevljar

v Semeniški ulici 1

v Gorici

priporoča se

za raznovrstna naročila po meri

za gospe in gospode.

Naročila se izvršuje hitro.

= Izgotovljeno pohištvo =

lastnega izdelka priprosto =

= in fino se dobi pri =

A. Černigoj-Gorica.

Tržaška ulica 18.

Izdeluje tudi stavbarska in cerkvenega dela.

Strojevni obrat.

Naznanilo.

„Centralna posojilnica registrirana zadruža z omejeno zavezo“ v Gorici naznanja, da bode obrestovala pričenši s 1. januarjem 1909 hrailne vloge po $4\frac{1}{2}\%$ (štiri in pol od sto)

Posojila se bodejo dajala članom:

- na vknjižbo po $5\frac{1}{4}\%$ (pet in en četrt od sto);
- „menico oziroma poroštvo po 6% (šest od sto).

Posojila na mesečna odplačevanja ostanejo nespremenjena tako, da se plačuje od vsacih 100 kron 2 kroni na mesec.

GORICA, 4. novembra 1908.

ODBOR.

Leda-Stearin sveče

odgovarjajo največjim zahtevam.

One dajejo lep svetlo uč. Ne zariave in se tudi ne cede. Stenj ne tije več, ko se jih ugasne. Izdelovanje teh sveč se vrši pod vednim nadzorstvom jednega kemika

Georg Schicht A.-G.

Aussig a/d Elbe.

Kinematograf v dvorani „CENTRAL“

Veliki električni

BIOSKOP

Internacionalno gledišče, živečih, govorečih, posločnih in igrajočih podob. Umetniško in tehnično vodstvo: Arhitekt Mr. Tscherne.

VSPORED:

I. Godba; Pariški vrti, (interesantne naravne slike); Dijak kot „babu“, (humoristične serije); Plesoči in živogajoči zamorec, (komična slika s petjem); Carbonarji v času italijanske revolucije, (velika dramatična igra v 20 oddelkih); Nobeden nočni pričati, (komična predstava za smejeti). II. Godba; Živeče karikature, (komične čarobne slike); Potro srce, (velika pretrusuočna igra iz navadnega življenja v 30 napornih slikah); Bela obleka, (komična predstava v 15 oddelkih); Tat z štirimi nogami, (jako komične slike za smejeti).

Predstave ob delavnikih 3 velike predstave ob 5, 1/2, in 8. uri zvečer. Ob nedeljah in praznikih prva predstava ob 10½ in popoldne ob 2, 3, 4, 5, 6, 7 in 8 zvečer.

ZNIŽANE CENE!!

V S A K D O

ki pride na trg v Gorico nakupovat si razne potrebščine za zimo naj si v lastno korist ogleda poprej blago v solidni domači trgovini

I. ZORNIK v Gosposki ulici št. 11.

Tu dobi posebno veliko zaledo zimskih pletenin Jaegersrake, rokavice, nogavice, golenie, volnenih rut, volnenih in svilenih šerp, kožuhovnih bov, gorskih podoblik vsake velikosti, volno i. t. d.

Najlepša zalogalna bordur za obleke, svile, zamete pliša, in vseh potrebščin za šivilje; Fasove, moderce, dežnike, predpasnike, galoše i. t. d. — Vence cvetlice in pajedane za neveste. Usnjate torbice, toiletna mila, dišave, glavnike itd. — Gorke Himalaya čevlje vsake velikosti, posebno priporočljive proti trganju v nogah.

Ta teden znatno znižane cene.

ZNIŽANE CENE!!

CENJ. DAME IN GOSPODJE — POZOR!

Imate že šivalni stroj? Ako ga nimate, omislite si najnovejšo marko „Original-Viktoria“ in najboljšega izdelka. Po dolgoletnih skušnjah sva prišla do prepiranja, pa ostane „Original“ vedno le najboljši.

Original-Victoria stroji delajo še po 10 letni uporabi brezšumno.

Original-Victoria stroji so neprekoslivi za domačo rabo in obrtne namene.

Original-Victoria stroji so najpriravnješi za umetno vezenje (rekamiranje). Tvrda stavi na razpolago strankam učiteljico, ki poučuje brezplačno.

Original-Victoria stroji so najboljši izdelek vseh dosedaj obstoječih tovaren.

Za vsak stroj jamčiva 10 let.

Nikdo naj ne zamudi priliko ogledat si pred nakupom „Original-Victoria“ stroje.

Edina zalogalna „Original-Victoria“ strojev in drugih šivalnih strojev, dvokoles „Puch“ orožja, municijske in vseh lovskih priprav pri tvrdki,

Kerševani & Čuk — Gorica Stolni trg (Piaa Duomo) št. 9.

